

Eşit ve Özgür bir Hayat için... Bu Yasalar Böyle Geçmez!

Kendi adımıza karar vermemizi, hayatlarımızı nasıl yaşayacağımızı kendimiz seçmemizi engelleyen veya zorlaştıran tüm toplumsal ve siyasi baskılara **karşı**;

Bu baskıları artırmak için adım adım oluşturulan yasal çerçeveye **karşı**;

Biraraya geliyoruz!

Tüm kadınların her yanı şiddetle kuşatılmamış hayatlar sürebilmesi için, gittikçe artan 'aileyi bir arada tutma' baskısının hayatlarımıza mal olmaması **için**;

Kadın-erkek eşitsizliğinin kanıksandığı, boşanmanın önü alınması gereken bir tehdit olarak görüldüğü ama 15 yaşında evliliğe rıza ihtimalinin gündeme geldiği, sosyal hizmet alanının gittikçe dinle iç içe geçtiği bir rejimde canımızın, geleceklerimizin güvende olmadığını bildiğimiz **için**;

Bu yasalar böyle geçemez diyoruz!

Müftülük Yasası olarak bilinen Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı bu haliyle geçemez! **Çünkü**:

1. **Müftülüklere nikâh yetkisi, eşitsizliğin garantisi:** Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin tasarıyla il ve ilçe müftülüklerinin de evlendirme memurları arasına eklenmesi öngörülüyor. Müftülerin kıyması tasarlanan bu nikâh medeni bir nikâh; dolayısıyla çocuk yaşta ve çoklu evliliğin yasak olması sürdürülüyor. Yani bu gelişme imam nikâhının resmi nikâh yerine geçmesi anlamına gelmese de müftülerin resmi nikâh kıymakla görevlendirilmeleri dinin (ve tek bir inanç biçiminin: Diyanet'in uyguladığı haliyle Sünni İslam) bu toplumdaki herkesi kapsamaması gereken medeni hukukun alanına müdahil olması anlamına geliyor. Ayrıca 2015 senesinde resmi nikâh olmadan imam nikâhı kıydırmanın suç olmaktan çıkarılmasıyla tam da böylesi çocuk yaşta ve çoklu evliliklerin, kadınların medeni haklardan yoksun bırakılmasının bir bakıma önünün açıldığını da unutmamak lazım. İçinde bulunduğumuz koşulları da göz önüne aldığımızda sosyal politika alanında ve ailenin şekillendirilmesinde kadınla erkeğin eşitliğini temel almayan bir yaklaşımla çalışan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın söz hakkının her geçen gün artmakta olduğunu görüyoruz. 2003'te müftülüğe bağlı ilk Aile İrşat ve Rehberlik Bürosu'nun kurulmasından ve 2011'de Diyanet ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında yapılan protokolden bu yana sosyal politika ve hizmetleri belirlemek ve sağlamakla görevli esas kurumlardan biri Diyanet İşleri Başkanlığı olmuş

durumda. Bu kurum boşanmayı cinsel istismar suçuyla aynı derecede “sorun” olarak görürken, hatta hizmetlerine bakıldığında boşanmayı önlemeyi kadınların birçok probleminden daha fazla dert edinirken bir yandan da biz kadınlara ‘aile terapisi’ verme görevini üstlenmekte. Tasarının yasalaşması durumunda evlendirme işlemi için müftülüklerin yetkilendirilmesiyle çoğu kadın evlenmek için olsun, ailede sorun yaşayınca olsun kadın-erkek eşitsizliğini doğal sayan, erkeklerin çıkarına olacak şekilde dini referansları temel alan, kadınların boşanmaması gerektiğini savunan bir kuruma başvuruyor olacak. **Diyanet İşleri Başkanlığı sosyal politika alanından ve medeni haklarımızla ilgili konulardan çekilmeli, evlendirme işlemi ve psikolojik danışmanlık için yetkili kılınmamalıdır.** Ayrıca müftülüklerle nikâh kıyma yetkisi verilmesi iddia edildiği üzere resmi nikâhsız imam nikâhlarını azaltmayacak, çünkü görüyoruz ki erkekler resmi nikâh kıymayarak aslında kız çocuklarıyla veya birden fazla kadınla evleniyor ya da boşanma durumunda mal paylaşımından kaçabiliyorlar. Bu amaçla hareket eden erkekler, müftülük vasıtasıyla yapılacak resmi nikâhı da tercih etmeyeceklerdir. Öte yandan, belediyeler ve müftülüklerin nikah kıymasının oluşturacağı ikilik hali toplumsal kutuplaşmayı (nikahın kim tarafından kıyılacağı konusunda) pekiştirecek, bizler üzerinde muhafazakar bir “tek tip hayat” dayatmasını artıracak, kararı biz kadınların değil çevremizin almasına yol açacaktır. Bu madde tasarıdan kesinlikle kaldırılmalıdır!

- 2. Çocuk yaşta evlendirme cinsel istismardır; kesinlikle engellenmeli, açıkça suç olarak düzenlenmelidir:** Nüfus Hizmetleri Kanunu’nda yapılmak istenen değişiklikte “sağlık personelinin takibi dışında doğan çocukların doğum bildirimini nüfus müdürlüklerine sözlü beyanla yapılır” şeklinde bir ibare bulunuyor. Aslında bu ibare şu anda yürürlükte olan kanunda da mevcut. Ama yapılacak her yeni yasal düzenlemenin bir öncekinden daha iyi ve sağlık hizmetlerinin çok daha sistematik ve yaygın olduğu günümüz koşullarına daha uygun olması gerekir. Tam da bu bağlamda önerilen değişiklikte sözlü doğum beyanının koşulları tanımlanıyor ve “**beyanın teyidi amacıyla mülki idare amirinin emriyle, aile hekimlerinin aracılığıyla araştırma yaptırılır**” ifadesi eklenerek bir çeşit denetime tabi tutulması öngörülüyor. Fakat mülki amir emir vermediği sürece araştırma gerekmediği gibi araştırma yapılmadığı durumda herhangi bir cezai yaptırım getirilmiyor. Elbette ki çocukların nüfusa kaydedilebilmesi çok önemli. Özellikle savaş ve göç halinde doğum her zaman sağlık personeli takibinde gerçekleşmeyebiliyor – yani sözlü beyanın tamamen kaldırılması mümkün olmayabilir; ama öte yandan şu da bir gerçek: Çocuk yaşta zorla evlendirme yoluyla çocukların istismarı, çoğunlukla hamilelikleri sırasında bir sağlık kurumuna gitmeleriyle ortaya çıkıyor. Dolayısıyla **sözlü beyan cinsel istismarın üzerini örtmenin bir yöntemi haline gelebiliyor.** Biz kadınlar bundan endişe duyuyoruz. Çocuk yaşta evlendirme bir cinsel istismar biçimidir ve örtbas edilmesi için yasalarda ve uygulamada herhangi bir açık bulunmamalıdır. Sözlü beyanla nüfus kaydında **her aşamada bir araştırma gerçekleştirilmeli,** mülki amirin emrinin olmadığı durumlar asla buna istisna sayılmamalı ve araştırmanın gereken özenle yapılmaması yaptırıma tabi olmalı. Dolayısıyla çocuk yaşta evlendirmenin suç olarak düzenlenmesi ve sözlü beyanın

çocukların cinsel istismarının üzerini örtmeye yönelik olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin anlaşılması bakımından araştırılması şart.

3. **Muğlak bir 'genel ahlak' şartı sadece kadınlara zarar:** Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayanların evlilik yoluyla vatandaşlığa başvurabilmesi için getirilen genel ahlak kriteri nasıl ve kime uygulanacak? Genel ahlakın içeriğini, sınırlarını, kişilerin buna uyup uymadığını belirleyecek olan illerdeki Vatandaşlık Başvuru İnceleme Komisyonlarının kimlerden oluşacağı, nasıl çalışacağı dahi tamamen muğlak durumda. Örnek vermek gerekirse boşanmayı engellemek için bunca çaba gösterilen bir ortamda boşanmış olmak ahlaksızlık mı sayılacak? Ahlak kadınlar ve erkekler için aynı şekilde mi tarif edilecek; yoksa hep karşılaştığımız üzere ahlaksızlık kadınlara mı mahsus görülecek? Anayasa'dan başlayarak pek çok kanunda yer alan sınırları belirsiz "genel ahlak" kriteri hâlihazırda kadın ve LGBTİ+ların hayatlarının her alanında insan haklarına aykırı yaptırımlarla karşılaşmalarına neden oluyor. Zaten evlilik yoluyla vatandaş olmak için "evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama" ve "kamu düzeni bakımından engel teşkil etmeme" şartları hâlihazırda kadınların aleyhine uygulanırken **bir de "genel ahlak" gibi iyice muğlak bir şartın eklenmesi kabul edilemez.**
4. **'Soyadında kolaylık' bile yine eşitsiz:** Nüfus Hizmetleri Yasa Tasarısı ile boşandıktan sonra eşinin soyadını kullanmaya devam eden kadınların kendi soyadlarını alması ve evliken eşinin soyadı ile birlikte kendi soyadını kullanan kadınların yalnızca eşlerinin soyadını kullanma talepleri bir dilekçe yazmak kadar kolay kılınırken **neden kadınlar evlenirken kendi soyadlarını muhafaza etmek için hâlâ mahkemeye gitmeli?** Bu da diğerleri gibi kadınların lehine olacak şekilde kolaylaştırılmalı.

Mağdur Hakları Yasa Tasarısı kadınlara sorulmaksızın hazırlandığından bizlerin yararına olmayacak uygulamalara zemin hazırlıyor. Biz kadınların şiddete maruz kaldığımızda karakol, savcılık gibi ilgili birimlerde yaşadıklarımızı tekrar tekrar anlatmak zorunda kalmayacağımız, ihtiyaç duyduğumuz psiko-sosyal desteklere ulaşabileceğimiz, sosyal güvenlik sigortasından prim ödemeksizin yararlanabileceğimiz, yeni destek ve yardımlar sağlanabilen düzenlemeler elbette hayata geçirilmeli. Fakat toplumsal cinsiyet eşitsizliği dikkate alınmadan ve uygulamada yol açabileceği mağduriyetler düşünülmeden hazırlanan bu tasarıyla böyle bir sonuç elde edilemez. İlgili hak örgütlerine danışılmadan hazırlanan bu yasa, içinde bulunduğumuz OHAL yönetiminde tüm hak mekanizmalarının işleyişi neredeyse tamamen durmuş olduğundan ve yasalardaki muğlaklıklar uygulamada genellikle bize zarar olarak döndüğünden **biz kadınlar aleyhine olacaktır, çünkü:**

5. **Şiddetin kadın-erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğunu görmezden gelen bir Mağdur Hakları Yasası, şiddet karşısında kadınları**

güçlendiremez, şiddetin önünü alamaz: Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi yani İstanbul Sözleşmesi'yle uyumluluk amacıyla yapıldığı iddia edilen ve bu yönde bazı düzenlemelere sahip bu kanun sözleşmenin esasını, yani biz kadınların yaşadığı şiddetin kaynağı olan **eşitsizliği** yok sayıyor. Mağduru “Suç nedeniyle fiziksel, zihinsel, ruhsal veya ekonomik olarak doğrudan zarar gören kişi”; çeşitli hak ve hizmetlerin sağlanacağı kırılğan grupları ise “cinsel suç, aile içi şiddet, terör, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçu mağdurları ile çocuk, kadın, yaşlı ve engelli mağdurları” olarak tanımlıyor. “Toplumsal cinsiyet temelli şiddet”, “kadına yönelik şiddet” gibi kapsayıcı ve cinsiyete dayalı ayrımcılığı açıkça vurgulayan ifadelerin kullanılmadığı bu tasarıda kadınlar sanki siyasi ve toplumsal algının değil kendi doğalarının getirdiği bir kırılğanlık varmışçasına kırılğan grup olarak tanımlanıyorlar. Aile içi şiddet dışındaki çok çeşitli kadına yönelik şiddet biçimlerinin tamamen görmezden gelinmesinin yanı sıra her gün en az bir kadının erkek şiddeti sonucu öldürüldüğü ülkemizde ‘suç mağduru’ olarak kadın ve erkekler aynılaştırılıyor. **Bu koşullarda kadınlara özel, güçlendirici ve koruyucu yasal düzenlemeler yapılmadan, bitmek bilmeyen kadın cinayetleri ve şiddet engellenemez. Bu da biz kadınlara, şiddet alanında ve kadınların hakları için yıllardır çalışan kadın örgütlerine sormadan gerektiği biçimde yapılamaz.** Erkeklerin ve boşanmış babaların taleplerini karşılamak için bize sormadan hayatımızı etkileyecek yasalar yapıldığında sonucun kadınların aleyhine olması kaçınılmaz. Unutulmasın ki bizim için en iyisini yine biz kadınlar biliriz.

6. **Resmi şikâyette bulunmayana hak ve hizmet yok:** Şiddete uğramış kadınların örneğin tedavi gibi hak ve hizmetlere erişebilmek için suç duyurusunda bulunmak ve soruşturma-kovuşturma süreci başlatmak zorunda olmaları; hele ki söz konusu hak ve hizmetlerin yalnızca öldürme, kasten yaralama, işkence, cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarında sağlanacak olmaları asla kabul edilemez. Özellikle tasarı kapsamında açılması planlanan ‘cinsel suç mağdurlarına yönelik özel merkezlerdeki **hizmetler** – ileride mağdur istediği takdirde başlatılacak bir adli süreçte kullanılmak üzere delil toplayarak – **savcılığa ifade vermek zorunda bırakılmadan, yani bir soruşturma veya kovuşturma olmadan da sağlanmalı. Ayrıca sayılan suçlar kapsamına girmeyen ama kadınların hayatını etkileyen taciz, ısrarlı takip, psikolojik şiddet vakaları için de geçerli kılınmalıdır.**
7. **Kadınların can güvenliği erkeklere mali külfetten daha önemsiz olmasın diye çocuk teslim sürecinde kararı kadınlara bırakın:** Tasarıda çocukların teslimi ve çocukla kişisel ilişki için boşanmış babalara masraf çıkaran icra yerine mağdur hakları daire başkanlıkları üzerinden yeni bir usul oluşturulması öngörülmüyor. Hâlihazırda var olan uygulamanın kadınlar ve çocuklar açısından da en yüksek yararı gözettiği söylenemez. Yapılacak yeni bir düzenleme kadınların bu süreçlerde erkek şiddetine maruz kalma ve hatta öldürülme risklerinin olduğunu göz önüne almak zorundadır. Tasarı ise bunu yapmak yerine belki de şiddetten kurtulmak için boşanmış annenin teslim sırasında mevcut bulunma kararını kendisine değil, adli

destek uzmanı veya memuruna bırakıyor. Aynı şekilde teslimin çocuğun bulunduğu adreste, müdürlükte veya belirlenen başka bir yerde yapılmasına ilişkin kararı kimin vereceği de belli olmayan konulardan biri. Ama **özellikle teslim adresi ve teslim sırasında bulunup bulunmama kararı, bundan dolayı zarar görebilecek kadınlara bırakılmalıdır**. Ayrıca çocuk teslimi için öngörülen süreç geçecek zaman açısından son derece muğlak. Planın ne kadar sürede hazırlanacağı, aile hakiminin onayının ne zaman alınacağı, taraflar plana uymuyorsa zorla yerine getirmenin **ne kadar zaman içinde gerçekleştirilmesi gerektiği açıkça belirtilmediği sürece bu, 'kadınların hayatını zorlaştıran bir yasa daha' olmaktan öteye gidemez**.

8. **'Haksız fiil' maddesi kadınların maddi yardıma erişimine engel:** Mağdurun haksız fiilin maddi yardımın reddi gerekçesi sayılması **şiddete uğrayan kadınların kolaylıkla maddi yardımdan yoksun bırakılması** anlamına gelebilir. Nasıl ki bir kadının 'başkasıyla mesajlaştığını düşünmüş olmak' veya giyimi veya aldattığı sanılması veya maç varken televizyon önünden geçmesi veya geç saatte sokakta olması öldürüldüğünde, yaralandığında veya cinsel saldırıya uğradığında mahkemelerce haksız tahrik gerekçesi - **haksız bir fiilin** kişide meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin sonucu - sayılabiliyorsa bu durumlarda maddi yardımın reddedilmesi de mümkün kılınacak; çünkü örneğin 'aldatmış olma ihtimali' medeni hukuka aykırı (dolayısıyla haksız) fiil olarak yorumlanabilecek. Bu sebeple şiddete maruz bırakılan bir kadın maddi yardım için başvurduğunda bu sefer de haksız fiili sebebiyle yardımın kısıtlandığı veya reddedildiği yanıtını alabilecek! **Haksız fiilin sınırları net bir biçimde belirlenmedikçe kadınların zararına uygulanması engellenemediğinden bu ve tasarıdaki tüm muğlak ifadeler açıkça tanımlanarak tekrar düzenlenmelidir**.

Bu yasal düzenlemeler kuşkusuz bazı ihtiyaçların varlığına da işaret ediyor. Ama bu haliyle tasarıların bizim ihtiyaçlarımıza karşılık gelmediği, hatta tam tersine bizleri daha eşitsiz ve güvensiz hale getirdikleri açık. Çünkü toplumun yarısı olan biz kadınları doğru ve eksiksiz bilgilendirerek, yararımız için çalışan kadın örgütlerini sürece katarak bizlerle birlikte tartışıp çalışarak hazırlanmıyorlar. Bu yasaların toplumun sadece belli bir kesiminin -erkeklerin- yararına olacak şekilde aceleyle hayata geçirildiklerinde neler olabileceğini biliyoruz ve bunun sonuçlarına katlanacak olan yine - kim olursak olalım veya nasıl hayatlar yaşarsak yaşayalım - biz kadınlar olacağız. Hayatlarımızı belirleyecek yasaların bize sormadan yapılmasına itirazımız var!

Bu yüzden, eşit ve özgür bir hayat için, bu yasalar böyle geçmez diyoruz!

İMZALAR

17+ Alevi Kadınlar

Adalar Vakfı Kadın Çalışma Grubu

Adana Kadın Dayanışma Merkezi ve Sığınma Evi Derneği (AKDAM)

Adana Kadın Platformu

AKA-DER Kadın Faaliyeti

Ankara Kadın Platformu

Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği

Ardıç Dayanışma Derneği

Artvin Kadın Dayanışma Platformu

Avcılar Kadın Dayanışması

Ayvalık Bağımsız Kadın İnisiyatifi

Bakırköy Kadın Dayanışması

Barış için Akademisyenler Girişimi'nden Kadınlar

Bartın Kadın Dayanışma Derneği

Bodrum Kadın Dayanışma Derneği

Bursa Kadın Platformu

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği

Çorlu Emek ve Gül Kadın Grubu

Çorlu Kadın Platformu

Demir Leblebi Kadın Derneği

Demokratik Kadın Hareketi

DİSK Emekli-Sen Kadın Sekreterliği

DİSK Genel-iş'ten Kadınlar

EKAME DER Edirne Kadın Dayanışma Merkezi

Ekmek ve Gül

EMEP'li Kadınlar

erktolia

Erzincan Katre Kadın Oluşumu

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği

Eşit Haklar için İzleme Derneği

Eşit Yaşam Derneği

Eşitlik İzleme Kadın Grubu - EŞİTİZ

Ev-eksenli Çalışanlar Sendikası

Evka 1 Kadın Kültür ve Dayanışma Derneği Evi (BEKEV)

EVKAD - Ev Kadınları Derneği

FeminAmfi

Feminist Çukurova

FKF'li Kadınlar

Gaia Dergi

GEN-DER Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Kolektifi

Gülsuyu Gülsensu Kadın Dayanışma Evi Derneği

Halkevci Kadınlar

HDK Kadın Meclisleri

İDP'li Kadınlar
İlerici Kadınlar Meclisi
İmece Ev İşçileri Sendikası
İstanbul İnsan Hakları Derneği Kadın Hakları Komisyonu
İstanbul LGBTİ Dayanışma Derneği
İzmir Amargi
İzmir Kadın Dayanışma Derneği
KADAV - Kadınlarla Dayanışma Vakfı
KADER - Kadın Adayları Destekleme Derneği
KADER Ankara
Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
Kadın Cinayetlerine Karşı Acil Önlem Grubu
Kadın Emeği Kolektifi
Kadın Partisi
Kadın Yazarlar Derneği
Kadına Şiddete Karşı Müslümanlar İnisiyatifi
Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği
Kampüs Cadıları
Kaos GL
Karadeniz Kadın Dayanışma Derneği
Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği
KAZETE - Bağımsız Kadın Gazetesi
KESK Kadın Meclisi
Keskesor LGBTİ Oluşumu
Kızkardeşim Dayanışma Derneği
Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği
Kocaeli Kadın Platformu
Körfez Bağımsız Kadın Dayanışması
Kuir Eskişehir Lgbti Topluluğu
Kuzey Ormanları Savunması Kadınları
Lotus Kadın Dayanışma ve Yaşam Derneği
Menteşe Kent Konseyi Kadın Meclisi
Mersin Bağımsız Kadın Derneği
Mersin Kadın Platformu
Mersin LGBT 7 Renk Derneği
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Mor Çetele
Mor Dayanışma
Muğla Emek Benim Kadın Derneği
Muğla Karya Kadın Derneği
Nar Kadın Dayanışması
Özgür Genç Kadın
Özgürlükçü Hukukçular Platformu Kadın Komisyonu
Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği

Pendik Kadın Dayanışma Derneği
SODA - Sosyal Dayanışma Ağı
Sosyal Haklar Derneği'nden Kadınlar
Sosyalist Kadın Meclisleri
Şanlıurfa Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği
Tevgera Jinên Azad (TJA)
TMMOB İstanbul İKK Kadın Komisyonu
Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği (TODAP) Kadın Komisyonu
Trabzon Demokratik Kadın Platformu
TTB Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu
Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneği
Türk Kadınlar Birliği
Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği
Üniversiteli Kadın Kolektifi
Yaşam Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi (YAKA-KOOP)
Yeni Demokrat Kadın
Yeniyol'dan Kadınlar
Yeşil Feministler
Yeşil Sol Kadınlar
Yoğurtçu Kadın Forumu
Zorla Alıkonulan Kadınlar İçin Mücadele Platformu